

УДК 636.4.

**Г. І. ШИЛКІНА**, науковий співробітник, Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН

**О. П. ШИЛКІН**, науковий співробітник, Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН

**І. В. БАЛЯН**, кандидат історичних наук, Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН

## **ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВЕДЕННЯ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ<sup>24</sup>**

*У даній статті висвітлено проблему покращення ведення свинарства в Закарпатській області, недоліки в селекційно-племінній роботі та шляхи щодо їх вирішення в сучасних економічних умовах.*

Свинарство, селекція, репродуктори, поголів'я, підвищення продуктивності, племінна оцінка тварин.

**Постановка проблеми.** Свинарство в Закарпатті, як і в Україні, галузь високорентабельна. Пріоритетними напрямками селекційно-племінної роботи у свинарстві є: спеціалізація селекції за відтворювальними, відгодівельними та м'ясними якостями; збільшення частки помісних свиней у племрепродукторах та гібридних свиней у загальному товарному поголів'ї; підвищення інтенсивності використання високоцінних плідників за рахунок збільшення обсягів штучного осіменіння тварин; створення єдиної селекційно-технологічної системи племінної роботи з використанням сучасних методів чистопородного розведення, промислового схрещування, гібридизації та штучного осіменіння.

Основними напрямками племінної роботи є: покращання репродуктивної здатності та збереження приплоду, поліпшення відгодівельних якостей і збільшення виходу м'яса; зменшення стресчутливості тварин; підвищення якісних показників м'яса. При створенні маточних стад в області необхідно звертати увагу на міцність кістяка тварин і при племінному відборі тварин враховувати цей важливий показник.

Годівля – не єдиний фактор, що впливає на рівень прибутковості свинарства, але один з ключових. В структурі собівартості свинини корми сягають до 70%. Щоб бути конкурентним на світовому ринку, потрібно переходити на сучасні методи свинарства зокрема годівлю збалансованими

повнораціонними комбікормами. Потрібно чітко дотримуватися технологічних карт годівлі.

Причини застою свинарства у високій собівартості, що стимулює імпорт свинини в Україну з країн ЄС, Бразилії, США та інших. Єдиний спосіб протистояти імпорту це ставати українському свинарству конкурентоспроможним. Підвищення конкурентоспроможності українського свинарства, підвищення його рентабельності можливе через зниження собівартості. Необхідно оптимізувати і стандартизувати виробничі процеси на підприємствах свинарства і підприємствах з виробництва комбікормів. Розроблений проект «Ефективне свинарство». Розпочалося впровадження моделі потокового виробництва свинини «Ефективне свинарство», схваленої НААН України, що приносить додатковий заробіток підприємствам [1].

Імпорт свиней порід, типів і ліній зарубіжної селекції необхідно здійснювати виключно із селекційною метою, насамперед для підтримання на відповідному рівні генеалогічної структури популяції свиней, завезених у попередні роки.

Спосіб виробництва в свинарстві, як і в інших галузях, визначають такими елементами: відтворення поголів'я; годівля свиней і кормовиробництво; утримання свиней та експлуатація виробничих приміщень; виробнича експлуатація свиней; зоогігієнічна і ветеринарна охорона тварин; первинна переробка та зберігання продуктів.

Для відновлення роботи оцінки кнурів за відгодівельними якостями в області необхідно відновити роботу контрольно-випробувальних станцій. Оцінку кнурів за якістю потомства в стадах племзаводів потрібно довести до 80-85 відсотків від їх загального поголів'я.

**Мета досліджень.** З метою поліпшення генетичного потенціалу продуктивності свиней різних порід необхідно здійснювати оцінку молодняку за власною продуктивністю в племінних господарствах різних категорій, зокрема щодо віку, досягнення маси 100 кілограмів і прижиттєвої товщини шпику в період вирощування кнурців і свинок.

Відродження галузі слід здійснювати на основі єдиної для всіх категорій господарств селекційно-технологічної системи виробництва свинини з максимальним використання вітчизняних генотипів свиней, зокрема великої білої породи, добре пристосованої до умов Закарпаття враховуючи сучасні економічні відносини. При двох-, трьохпородному схрещуванні та гібридизації велику білу породу свиней використовувати як материнську лінію, а м'ясні породи використовувати як батьківську лінію [2].

**Результати досліджень.** В області частково діє пірамідальна схема розведення: племзаводи, племрепродуктори, товарні господарства. Дана схема розведення дозволяє встановити рух тварин від племзаводів до племінних репродукторів, а звідти – до промислової (товарної) частини стада в господарствах. Для забезпечення індивідуальних власників

поросятами відповідної племінної якості слід визначити базові господарства – репродуктори [3].

При формуванні маточного поголів'я повинні враховувати наступні вимоги по репродуктивних якостях: багатоплідність – 11 поросят; молочність маток – 57 кг; маса гнізда поросят при відлученні (в 2 місяці) 180 кг, витрати кормів на 1 кг приросту живої маси 3,5 – 4,0 корм. од.; 2) по відгодівельних і м'ясних якостях: вік досягнення живої маси 100 кг – 180 днів, товщина сала на хребті 2,9 - 3,0 мм; маса задньої третини туші 10,5 – 11,0 кг.

На даний час в області розводяться такі породи, як: Велика біла, Ландрас, Дюрок, П'єтрен, Гемпшир, Мангалиця, свині В'єтнамської та Китайської породи. Використання ВБ породи, – як материнської лінії, та кнурів м'ясних порід, – як батьківської лінії, дасть змогу максимально використати ефект гетерозису шляхом двох генетичних каналів, що приблизно вдвоє поліпшує якість товарного стада, та дає можливість отримати якісний помісний молодняк першого покоління. В результаті схрещування тварин виникає новий організм з ознаками гетерозису. Мінливість помісей порівняно з мінливістю вихідних порід значно збільшується, витісняються небажані ознаки спадковості в однієї із порід.

Необхідно звернути увагу державних органів влади в області на загрозливу ситуацію із веденням селекційної роботи в галузі свинарства, на безсистемне та безконтрольне ввезення і використання кнурів-плідників невідомого походження в племгоспах області. Безконтрольне схрещування та покриття маток з часом призводить не тільки до різних уродств та високої смертності поросят, але і винищення наявних висхідних порід, які знаходяться більш-менш в чистоті.

Необхідно здійснювати регулярно облік племінних та продуктивних якостей наявних тварин в племінних господарствах, та заносити дані до відповідних журналів ведення обліку у свинарстві.

Підвищення показників продуктивності свиней у господарствах області неможливе без інтенсифікації селекційно-племінної роботи, спрямованої на подальше вдосконалення великої білої породи, забезпечення використання в стадах племінних і товарних ферм, а також фермерських та селянських індивідуальних господарств найбільш ефективних методів розведення, які базувалися б на визначних селекційних досягненнях і сприяли б максимальному використанню генетичного потенціалу свиней.

В області необхідно мати контрольну-випробувальну станцію – елеватор, по вирощуванню і оцінці хряків-виробників, а також станцію по оцінці хряків і свиноматок по відгодівельних якостях їх нащадків. На жаль, сьогодні в області відсутні повністю такі станції, що значно погіршує можливість виявлення кращого генетичного потенціалу, та вибіраковку гіршого.

Близько 70 % собівартості в виробництві свинини займають корми. Тому одним з основних факторів підвищення продуктивності тварин та збільшення ефективності використання кормів є повноцінна нормована

годівля свиней різних статевих-вікових груп. Енергія росту свиней залежить від вмісту перетравного протеїну в кормах. При збільшенні інтенсивності відгодівлі зменшується частка корму, яка витрачається на забезпечення життєдіяльності організму тварини, що підвищує коефіцієнт корисної дії корму та зменшує строк утримання тварин. Збагачення злакового зерна до норм балансуєчими поживними речовинами дозволяє значно підвищити продуктивність.

Одним з головних факторів зменшення затрат на корми є створення власної міцної кормової бази, але важливо мати не тільки дешеві, але й повноцінні корми, від цього залежить продуктивність тварин. Низька продуктивність поголів'я в більшості випадків пояснюється недостатнім рівнем годівлі і неповноцінністю раціонів. Вищої інтенсивності використання маточного поголів'я і продуктивності праці можна досягти, якщо поросят відлучати у три- чотири тижневому віці. При цьому від основної свиноматки одержують по 2,2-2,3 опороси за рік, чим збільшується виробництво свинини на 25-30%.

В спеціалізованих свинарських господарствах з закінченим оборотом стада щільність основних маток на 100 га ріллі повинна становити 12-14 голів. На кожен з них утримується 0,5 голів перевірюваних маток для забезпечення щорічного бракування 30-35% основного маточного стада. Питома вага основних маток не повинна перевищувати 6-8%. На основну свиноматку з приплодом передбачається щорічно заготовляти 140-150 цнт. кормових одиниць. Мінімальне забезпечення 130 цнт. кормових одиниць.

В господарствах області в найближчі роки необхідно стабілізувати племінну базу. Ведення такої роботи можливе лише на основі чіткого зоотехнічного обліку. Одним із головних заходів у свинарстві є чітка організація зоотехнічного обліку на фермах. Основою первинного зоотехнічного обліку на промислових комплексах є дані, що надходять з господарств-постачальників у вигляді племінних свідоцтв, в яких позначається індивідуальний номер тварини, її походження та результати контрольованого вирощування. Зоотехнік має добре знати якісний склад тварин, також повинна враховуватися кількість поголів'я за окремими віковими і виробничими групами. Досягти це можна постійним веденням первинного зоотехнічного обліку і племінних записів. На великих промислових свинарських комплексах для зручності зоотехнічного обліку на кожен свиноматку ведуть спеціальну картку, в якій записують зміни, що відбуваються з твариною за період використання в стаді. Її регулярно заповнюють. Впровадження зоотехнічного обліку з використанням карток дає можливість оперативно одержувати необхідні дані про кожну тварину, а також обробляти дані зоотехнічного й племінного обліку в обчислювальних центрах або на місці за допомогою персональних комп'ютерів.

Наукове забезпечення в даній галузі сьогодні на жаль відсутнє у зв'язку зі скороченнями наукового потенціалу в минулому, і за відсутності притоку та зацікавлення молоді працювати в науковій сфері даної галузі в області.

У зв'язку із загрозою занесення африканської чуми свиней на територію Закарпаття переведення всіх об'єктів господарювання в галузі свинарства на закритий режим роботи є необхідним заходом запобігання розповсюдженню цієї небезпечної інфекційної висококонтагіозної хвороби. Також захоронення при цих умовах ветеринарним спеціалістам, що працюють на свинофермах, обслуговувати свинопоголів'я в індивідуальному секторі. Потрібно покращити якість проведення поточної та заключної дезінфекції на свинопідприємствах всіх форм власності.

Недоліком у племінній роботі є не використаний потенціал порід та генотипів вітчизняної селекції – полтавська м'ясна, червона білопоясна порода м'ясних свиней, українська м'ясна, внутріпородні типи українська велика біла – 1 (материнський тип УВБ-1 з поліпшеними відтворювальними якостями), українська велика біла - 2 (батьківський тип УВБ-2 з поліпшеними відгодівельними якостями), українська велика біла - 3 (УВБ-3 з поліпшеними м'ясними якостями), материнський заводський тип свиней великої білої породи "Дніпровський" (ДВБ). Використання даних порід та внутріпородних типів було б економічно вигідним і доцільним, ніж використання дорогих закордонних порід, або нелегальне їх перевезення з-за кордону.[3.4].

Високий селекційний рівень племінного свинарства слід розглядати як важливий елемент ресурсозберігаючої технології. Необхідно матеріально зацікавити племінні господарства вирощувати високоцінний племінний молодняк, а товарних виробників – цей молодняк купувати і раціонально використовувати. Для цього повинна здійснюватися державна дотація для товаровиробників даної галузі з боку уряду.

Офіційна статистика свідчить, що загальна кількість українських свиней становить приблизно 8 млн. голів, 53% селяни утримують у своїх присадибних господарствах, решту 47% аграрії вирощують на сільськогосподарських підприємствах. Трійка регіонів-лідерів – Донецька (482 тис. поголів'я), яка на сьогодні відпала у зв'язку з воєнними діями на сході, Київська (388 тис. поголів'я), Дніпропетровська (364 тис. поголів'я) області. [5]. По Закарпаттю на 2013 рік цей показник становив 26,3 тис голів, причому кількість поголів'я свиней в господарствах населення склала більш ніж 90%.

**Висновки.** Сільськогосподарське виробництво загалом, та в тому числі тваринництво відносяться до виробництва групи ризику і в першу чергу прогнозованого фінансового ризику.

Основними причинами втрати виробничого потенціалу в аграрному секторі наступні: мізерні дотації у с.-г. виробництво і відсутність впровадження нових технологій і навіть втрата існуючих до цього часу, низький рівень забезпечення тваринництва кормами і кормозаготівельною технікою, відчутна втрата висококваліфікованих спеціалістів (зоотехніки, зоотехніки-селекціонери, ветлікарі, агрономи), низькі закупівельні ціни на с-г продукцію, відсутність державної системи регулювання і прогнозування

ринку продовольства. На даний час в області не працює жоден м'ясокомбінат.

Завданням АПК України є забезпечувати свій народ високоякісними продуктами згідно раціональних норм харчування, але поки це залишається благими намірами господарств і фермерів.

Отже правильне поєднання генетико-селекційних методик та годівельних методів може значно підвищити рівень продуктивності та рентабельності свинарства в нашій області.

### **Бібліографічний список**

1. Система ведения животноводства для хозяйств Закарпатской области в условиях дельнейшей интенсификации и перевода отраслей на промышленную основу // под ред. И.И. Грабовенского, Е.Н. Заброварного, С.В. Короля, В.И. Куреды, В.И. Полтавской / Методическое руководство Я.Ф.Сулыма, А.И. Котляров. – Ужгород, 1983. – С.175-195.

2. Г.І. Шилкіна, О.П. Шилкін, Л.Ц. Жуковська Рекомендована схема селекційно-племінної роботи в племінних господарствах Закарпатської області в галузі свинарства // Проблеми агропромислового комплексу Карпат. Вип.. 24. - 2015 р. - Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН України. – С. 208-214.

3. Прибуткове свинарство Поголів'я свиней / Всеукраїнський журнал. - №2 (14), квітень 2013. - С. 16.

Одержано редколегією 06.06. 2016 р

**Г.И. ШИЛКИНА, А.П. ШИЛКИН, И.В. БАЛЯН**

### **УЛУЧШЕНИЕ ВЕДЕНИЯ ОТРАСЛИ СВИНОВОДСТВА В ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ**

*В данной статье отображена проблема улучшения ведения свиноводства в Закарпатской области, недостатки в селекционно-племенной работе и пути их решения в современных экономических условиях.*

**G. SHILKINA, A. SHILKIN, I. BALYAN**

### **IMPROVEMENT OF INDUCTION OF THE PETROL INDUSTRY IN THE TRANSCARPATHIAN REGION**

This article reflects the problem of improving pig breeding in the Transcarpathian region, shortcomings in breeding and breeding work and ways to address them in modern economic conditions.

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ  
«ПРОБЛЕМИ СТАБІЛІЗАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРА  
УКРАЇНИ»**